

ตัวอย่าง การบันทึกรายละเอียดตัวอย่างพืช

รายละเอียดผู้ส่งตัวอย่าง

ชื่อ นายไฟทอบ นามสกุล เน่าทุกต้น
ที่อยู่ 63 หมู่ 6 ตำบลตะปอน อำเภอขุขันธ์ จังหวัดจันทบุรี
รหัสไปรษณีย์ 22110 โทร 039-397076 ต่อ 114

ที่ตั้งแปลงปลูกพืช

63 หมู่ 6 ตำบลตะปอน อำเภอขุขันธ์ จังหวัดจันทบุรี 22110

รายละเอียดตัวอย่าง

ชนิดพืช ทุเรียน สายพันธุ์ หมอนทอง อายุ 7 - 10 ปี

ลักษณะอาการผิดปกติ ลำต้นเน่า มีน้ำไหลออกจากแผล

ใบเหลืองทั้งทรงพุ่ม ใบร่วง กิ่งแห้ง ยืนต้นตายทั้งต้น

ส่วนที่แสดงอาการ ลำต้น กิ่งบริเวณกลางทรงพุ่ม

วันที่เก็บตัวอย่าง 28 สิงหาคม 2568

การระบาดของโรค

ต้นทุเรียนอายุ 10 ปี แผลบนขอบแปลงติดคลองน้ำ มีอาการใบ
เหลืองร่วง ทุเรียนอายุ 8 ปี บริเวณกลางแปลงมีอาการใบเหลือง
หลังฝนตกต่อเนื่อง 3 วัน

สภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูกพืชที่พบอาการผิดปกติ

แปลงมีความชื้นสูง ฝนตกชุกต่อเนื่อง 7 วัน มีน้ำขังสูง 0.5 เมตร

พืชปลูกบริเวณรอบพื้นที่ปลูก/พืชปลูกเดิม/พืชเลี้ยง

รอบแปลงทิศตะวันออกปลูกยางพารา พบการระบาดของโรคใบร่วง
ผลเน่า จากเชื้อราไฟทอปเทอร่า พื้นที่เดิมปลูกยางพารา สับปะรด
ประเภทของดินปลูก ดินเหนียวปนทราย ดินหินลูกรังปนดินเหนียว

ความเป็นกรด - ด่าง (pH) 3.7

การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช/ปุ๋ย/สารปรับปรุงดิน/ชีวภัณฑ์/ ฮอร์โมนพืช/อื่นๆ

สารกำจัดเชื้อรา เมทาแลกซิล 35% DS อัตรา 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร

สารกำจัดแมลง อะมิทราซ 20% EC อัตรา 30 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

สารกำจัดวัชพืช glufosinate+imazapic อัตรา 336+36 กรัม/ไร่

ปุ๋ยเคมี สูตร 8 - 24 - 24 พ่นปุ๋ยเกล็ด สูตร 46 - 0 - 0

และพ่นฮอร์โมน Gibberellic Acid 20% ST

ข้อสังเกตอื่นๆ การระบาดรุนแรงหลังน้ำขังทั่วทั้งแปลง

ภาพ : รัชพล บัตรมัตย์

ภาพที่ 3 โรครากเน่า เชื้อก่อโรค *Phytophthora* sp. เก็บจากตัวอย่างดิน
ปลูกบริเวณรากที่พบอาการรากเน่าและโคนเน่าทุเรียน

ภาพที่ 4 โรคใบไหม้ โรคแอนแทรคโนส เชื้อก่อโรค *Collectotrichum* sp.
เก็บจากตัวอย่างใบทุเรียนที่แสดงอาการใบไหม้ ใบจุด

ภาพที่ 5 โรคผลเน่าทุเรียน เชื้อก่อโรค *Lasiodiplodis* sp. เก็บจาก
ผลทุเรียนสายพันธุ์หมอนทองที่แสดงอาการผลเน่า

ดาวน์โหลดแผ่นพับการเก็บตัวอย่างโรค

ดาวน์โหลดแผ่นพับที่แจ้งคลินิกพืช สวพ.6

เรียบเรียง/ออกแบบ/ภาพ : นายรัชพล บัตรมัตย์ นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตร
63 หมู่ 6 ตำบลตะปอน อำเภอขุขันธ์ จังหวัดจันทบุรี
โทร 039-397076, 039-397134 ต่อ 122, 114
E-mail : pathogenplant89@gmail.com

คำแนะนำ

การเก็บตัวอย่างโรคพืช เพื่อตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการ

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6
กรมวิชาการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 1 ตัวอย่าง โรคใบเน่ายางพารา เชื้อรา *Phytophthora* sp.

โรคพืช คือ ลักษณะอาการของพืชที่ผิดปกติ ซึ่งอาจเกิดบนส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช หรือเกิดทั้งต้น อาจเกิดจากสิ่งมีชีวิต เช่น เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย ไวรัส ไวรอยด์ ไซโตพลาสมา ไลโดئونฟอย หรือเกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ฮอร์โมนพืช เป็นต้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่าง ลักษณะอาการของพืชที่ผิดปกติ

การเก็บตัวอย่างโรคพืช เป็นสิ่งสำคัญในตรวจการวินิจฉัยหาเชื้อสาเหตุของโรคพืชที่ถูกต้องและแม่นยำ การเก็บตัวอย่างพืชที่แสดงอาการผิดปกติ ควรเก็บส่วนพืชที่แสดงอาการโรคให้ติดกับเนื้อเยื่อปกติ ซึ่งเป็นส่วนที่พืชถูกเชื้อทำลายไม่นาน และให้เห็นลักษณะร่องรอยการลุกลามของเชื้อปรากฏชัดเจน

วิธีเก็บตัวอย่างโรคพืช

1. เก็บตัวอย่างพืชที่แสดงอาการผิดปกติ หรือมีร่องรอยการเกิดโรค เช่น ใบเหลือง ใบไหม้ ใบที่มีแผลไหม้ ใบจุด ใบด่าง กิ่งแตก กิ่งแห้ง ลำต้นแตก ลำต้นเน่า รากดำ รากแห้ง รากปม เป็นต้น
2. ควรเก็บตัวอย่างพืชทั้งส่วนที่เป็นโรคและส่วนที่ยังปกติ เพื่อการวินิจฉัยเปรียบเทียบ โดยเก็บแยกถุงกับตัวอย่างที่เป็นโรค
3. การเก็บตัวอย่างเชื้อราโรคพืช ควรเก็บส่วนที่มีร่องรอยการทำลายของเชื้อราให้เห็นลักษณะร่องรอยเชื้อปรากฏ
4. ตัวอย่างโรคพืชที่แสดงอาการเน่าควรเก็บส่วนพืชที่นำไปติดกับส่วนพืชที่ยังปกติ ไม่ควรเก็บตัวอย่างพืชที่เน่ามานานแล้ว
5. การเก็บตัวอย่างโรคพืชจากเชื้อแบคทีเรีย ควรเก็บส่วนที่สดใหม่ และห่อด้วยกระดาษชื้น หรือกระดาษทิชชู เพื่อรักษาความชื้น
6. ตัวอย่างพืชที่ส่งตรวจวินิจฉัยโรคพืช ควรมีปริมาณอย่างน้อย 50 กรัม เก็บตัวอย่างจากหลายๆ ต้น
7. ตัวอย่างพืชที่อยู่ใกล้ดิน หรือรากใต้ดินที่แสดงอาการผิดปกติ ควรเก็บตัวอย่างดินบริเวณใกล้ราก ปริมาณอย่างน้อย 200 กรัม มาพร้อมกับรากที่แสดงอาการผิดปกติ
8. บันทึกรายละเอียดตัวอย่าง พร้อมนำส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรคพืชให้เร็ว เพื่อลดการเสียหาย และการปนเปื้อนของตัวอย่าง

สถานที่ส่งตัวอย่างพืช เพื่อตรวจวินิจฉัยโรคพืช
 ห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรคพืชและศัตรูพืช
 กลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต
 สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดจันทบุรี
 โทร 039-397076, 039-397134 ต่อ 110, 114

การเก็บรักษาตัวอย่างโรคพืช

1. หากไม่สามารถส่งตัวอย่างได้ทันในวันที่เก็บตัวอย่าง ควรเก็บรักษาสภาพตัวอย่างในตู้เย็น หรืออุณหภูมิที่เย็น จนกว่าจะนำส่งตัวอย่าง
2. ตัวอย่างที่มีความชื้นสูง ควรห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ หรือกระดาษทิชชู เพื่อดูดความชื้น เก็บใส่ถุงพลาสติกที่แห้ง

ข้อควรระวัง

1. หลีกเลี่ยงเก็บตัวอย่างที่เปียกฝน หรือขณะมีน้ำท่วมขัง
2. หากไม่แน่ใจการเก็บตัวอย่าง หรือต้องการคำแนะนำในการเก็บตัวอย่างเพิ่มเติม ติดต่อห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรคพืช และศัตรูพืช สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6

บันทึกรายละเอียดตัวอย่างพืช

รายละเอียดผู้ส่งตัวอย่าง

ชื่อ.....นามสกุล.....
 ที่อยู่.....
 เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้.....

ที่ตั้งแปลงปลูกพืช

ที่ตั้ง.....

รายละเอียดตัวอย่าง

ชนิดพืช.....สายพันธุ์.....อายุ.....
 ลักษณะอาการผิดปกติ.....
 ส่วนที่แสดงอาการ.....
 วันที่เก็บตัวอย่าง.....

การระบาดของโรค.....

สภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูกพืชที่พบอาการผิดปกติ

พืชปลูกบริเวณรอบพื้นที่ปลูก/พืชปลูกเดิม/พืชเลี้ยง

ประเภทของดินปลูก.....

ความเป็นกรด - ด่าง (pH) (ถ้ามี).....
 การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช/ปุ๋ย/สารปรับปรุงดิน/
 ฮอร์โมนพืช/ชีวภัณฑ์/อื่นๆ.....
 สารกำจัดโรคพืช.....
 สารกำจัดแมลงศัตรูพืช.....
 สารกำจัดวัชพืช.....
 ปุ๋ยเคมี/ปุ๋ยเกล็ด.....
 ฮอร์โมนพืช/อื่นๆ.....
 ข้อสังเกตอื่นๆ.....